

LETTA, DRAGHI I EL FUTUR D'EUROPA

**Anàlisi i valoració dels informes
que marcaran el futur de la UE**

ELS INFORMES

En la vigília de les eleccions europees del 2024 –unes de les més decisives dels darrers anys–, la presidenta de la Comissió Europea Ursula von der Leyen encarregà dos informes sobre el futur d'Europa que haurien d'influir en les futures polítiques de la UE. Els responsables escollits foren dos reconeguts polítics italians: per una banda, l'ex primer ministre Enrico Letta; i, per l'altra, Mario Draghi, expresident d'Itàlia i del Banc Central Europeu.

L'Informe Letta es presentà formalment l'abril del 2024 i se centra en com enfortir el mercat interior europeu, per tal de poder competir amb grans mercats com la Xina i els EUA¹. Per la seva banda, l'Informe Draghi identifica les mancances de competitivitat de la UE i proposa mesures de millora, i fou presentat el setembre 2024².

PUNT DE PARTIDA

Ambdós informes posen en relleu les mancances de la UE enfront de la Xina i els EUA. Els darrers 20 anys, el PIB de la UE ha crescut per sota del de la Xina i els EUA i es constata una important diferència en productivitat entre la UE i aquests altres mercats. Segons Letta, del 1993 al 2022, el PIB per capita als EUA ha crescut un 60%, enfront de només el 30% a la UE.

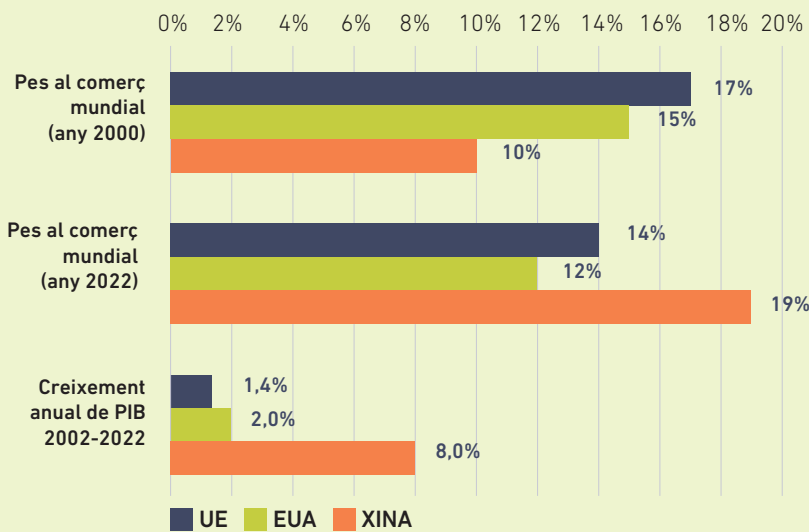
El pes de la UE al comerç mundial ha davallat també en aquestes darreres dècades, alhora que han augmentat els seus costos, sobretot els energètics, que són més del doble dels de la Xina i els EUA.

Les empreses de la UE no destaquen en cap dels àmbits clau de l'economia actual, com són les tecnologies netes, els vehicles sostenibles, la intel·ligència artificial o la biotecnologia, tots ells dominats per empreses xineses o americanes. La forta dependència exterior de la UE envers els EUA i sobretot la Xina ja es posà de manifest durant la Covid-19 i s'ha evidenciat en altres episodis com la guerra d'Ucraïna, el bloqueig al canal de Suez, la "crisi dels xips", etc.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

² https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en#paragraph_47059

INVERSIÓ

Un dels punts clau i alhora polèmics de l'Informe Draghi és la seva estimació d'inversió addicional que haurà de dur a terme la UE per acostar-se al nivell dels seus competidors. Es tracta de fins a **800.000 milions € anuals**, que es desglossen segons s'indica a continuació i que representa una xifra històrica, superior a la registrada durant el Pla Marshall.

Tot i assenyalar els incentius fiscals com una de les fórmules possibles i la necessitat de fer més eficients els mercats financers europeus, Draghi considera que aquesta important mobilització s'hauria de pilotar des de la UE mitjançant un instrument d'endeutament mancomanat, similar al que es va usar per als fons Next Generation EU (NGEU).

En canvi, l'Informe Letta destaca que els estalvis europeus superen els 33 bilions €, situats principalment en comptes bancaris corrents (34%). Una part d'aquests estalvis acaba justament invertida als EUA, on els rendiments són més atractius per als inversors. Letta posa doncs més èmfasi en la necessitat de desenvolupar un mercat financer paneuropeu, amb més rellevància dels fons d'inversió, la renda variable i els fons de pensions. També planteja reforçar el sistema de garanties públiques per a préstecs privats a la inversió, especialment en la transició verda, com comentem a continuació (apartat de Sostenibilitat i Energia).

Inversió addicional necessària a la UE per a ampliar el creixement i la productivitat segons Draghi

Transició energètica	450.000 milions €
Transició i lideratge digital	150.000 milions €
Millora de la defensa i seguretat	50.000 milions €
Innovació d'avantguarda	150.000 milions €
TOTAL	800.000 milions €

VALORACIÓ DE PIMEC

La proposta de Draghi d'un major endeutament mancomanat de la UE ja ha despertat algunes reticències. PIMEC considera que el concepte és oportú i adient, però cal ser selectius en el seu ús.

L'experiència amb els fons NGEU no ha estat del tot reeixida degut als problemes en la seva gestió, com ha posat en relleu un recent informe independent del Tribunal Europeu d'Auditors³.

Com bé indica Letta, convé primer de tot promoure que els estalvis dels europeus s'adrecin a projectes empresarials i a inversions innovadores de futur a Europa, i això exigeix caminar amb més velocitat cap a un mercat financer europeu integrat. Caldran reformes profundes per a reduir el pes de la banca, potenciar els fons de capital de risc i integrar els mercats de capitals, ara molt fragmentats.

L'endeutament mancomanat es pot aplicar de manera concreta per a iniciatives autènticament paneuropees, com infraestructures energètiques i de transport transnacionals o grans projectes de recerca i tecnològics.

Alhora, però, la Comissió Europea hauria de millorar la seva vigilància sobre les polítiques dels estats membres, per exemple en el marc del semestre europeu, per assegurar no només el compliment d'objectius macroeconòmics sinó també d'objectius de competitivitat, com ja proposa Draghi al seu apartat de governança.

També és positiva la proposta de Letta de reforçar les garanties públiques sobre els préstecs privats a la inversió, sempre que la banca privada no exigeixi garanties addicionals a les empreses, com passà sovint durant la Covid-19.

³ <https://www.eca.europa.eu/en/publications/sr-2024-13>

MERCAT INTERIOR

Un dels problemes de la UE enfront dels EUA i la Xina és l'absència d'un mercat interior real de 450 milions de consumidors, degut a la fragmentació dels diversos territoris nacionals i regionals, com posa de manifest l'Informe Letta. El document proposa mesures per a una millor integració dels mercats en àmbits com els serveis i la compra pública. Reconeix que la històrica Directiva de Serveis del 2006 no ha acabat de funcionar i proposa que es reguli sobre compra pública a través d'un reglament d'obligat compliment.

Letta suggereix millorar el mecanisme SOLVIT que identifica i lluita contra barreres al mercat interior, mentre que Draghi demana el mateix amb l'SMET (Single Market Enforcement Taskforce), enfocat a supervisar la transposició de directives. No obstant això, la proposta més controvertida de Letta ha estat la 28a Jurisdicció, segons la qual les empreses europees podrien regir-se per un règim jurídic especial que superi les lleis nacionals i els permeti operar arreu de la UE sense necessitar més filials, permisos o establiments arreu de la Unió.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC ha proposat històricament avançar de manera decidida en la integració dels mercats europeus. En àmbits com els serveis bancaris i de telecomunicacions és lamentable la fragmentació del mercat i l'absència d'operadors paneuropeus. Caldria una acció més decidida de les autoritats europees per evitar la concentració d'operadors a escala nacional i, en canvi, una major integració transfronterera.

Els mecanismes com SOLVIT, TRIS, SMET i SMOT són totalment desconeguts per a la majoria de les empreses i convindria, per tant, impulsar-los a través d'una finestra única com el recentment creat Single Digital Gateway. També cal que la Comissió Europea treballi més estretament amb les organitzacions de pimes d'arreu d'Europa per a denunciar i combatre les barreres al mercat interior.

L'impuls de la compra pública mitjançant un reglament europeu és una demanda compartida per PIMEC, sempre que contingui mesures de suport a les pimes. Pel que fa a la 28a Jurisdicció, PIMEC celebra la iniciativa, tot i la seva difícil aplicació.

INNOVACIÓ I FORMACIÓ

Draghi descriu com Europa és encara una potència en recerca bàsica, però en canvi ha perdut rellevància en recerca aplicada i desenvolupament tecnològic. Les empreses europees no lideren quasi cap àmbit de tecnologia avançada i les innovacions europees tenen dificultats per arribar al mercat, degut a la manca de capital de risc privat i suport públic. Per exemple, el programa federal americà d'R&D multiplica per vuit el pressupost de l'European Innovation Council (EIC), mentre que el capital de risc europeu és quasi inexistent al costat de l'americà i el xinès, com mostra el gràfic següent.

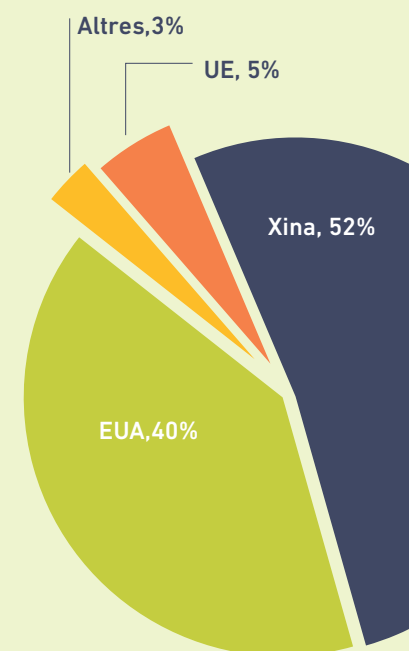
Draghi demana ampliar els recursos dels programes europeus EIC i ERC, fer-los més accessibles a les empreses i migrar cap a una agència europea similar a l'ARPA americana. Alhora reclama formar més personal tècnic a les universitats (els EUA formen un 20% més d'enginyers cada any) i millorar els resultats dels informes PISA, on Europa ha vist davallar els resultats enfront d'Àsia als darrers anys.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC continua reclamant que la innovació no es restringeixi només a la tecnologia més avançada i a les grans empreses. També les pimes de sectors tradicionals poden generar innovació, posar-la al mercat i així crear riquesa i ocupació a la UE.

Programes d'èxit per a pimes com l'SME Instrument foren suprimits i convindria recuperar-los. Alhora, PIMEC coincideix amb Draghi que cal facilitar l'accés a l'EIC i altres programes d'innovació de la UE, que solen ser feixucs i complexos.

Capital Risc captat el 2023 (% sobre total mundial)

SOSTENIBILITAT I ENERGIA

Draghi considera que la UE ha establert uns objectius de descarbonització molt més ambiciosos que els de la Xina i els EUA i convindria fer-los més compatibles amb la competitivitat empresarial. La transició energètica és essencial per al futur d'Europa, però també requereix uns recursos enormes, com hem vist abans, de l'ordre de 450.000 milions €.

En aquest sentit, Letta proposa crear un instrument europeu de garantia pública per a inversions verdes, l'European Green Guarantee, que gestionarien la Comissió Europea i el Banc Europeu d'Inversions (BEI). Segons Letta, un instrument de garantia amb un volum de 25.000-30.000 milions € podria comportar inversions de 300.350.000 milions €.

Draghi qüestiona dos instruments clau en la recent política de sostenibilitat europea. Per una banda, considera que el CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) no està ben dissenyat i en convindria revisar l'aplicació. No inclou la ferralla ni el material reciclat i no ha regulat encara la devolució dels drets per als exportadors.

Pel que fa als drets d'emissió de CO2 –el sistema ETS–, Draghi proposa mantenir els drets gratuïts per als sectors afectats, mentre no es confirmi que el CBAM funciona sense problemes. També proposa que els ingressos dels ETS (més de 40.000 milions € anuals) es destinin de forma prioritària a potenciar la competitivitat de la indústria a través d'instruments europeus, en lloc de subvencionar el consum d'energies renovables per part dels estats membres.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC comparteix la reclamació de l'Informe Draghi per a fer més compatible la sostenibilitat i la competitivitat europees. Com diu el document, convé que la UE escolti més la indústria abans de regular.

L'European Green Guarantee proposada per Letta pot ser un bon instrument que compagini ajut públic amb inversions privades segons criteris de mercat. Com hem indicat abans, caldrà assegurar que la banca comercial no exigeixi garanties addicionals a les empreses prestatàries.

PIMEC es manté escèptic sobre l'impacte del CBAM i considera que potser caldrà ampliar-ne l'abast, com indica també Draghi, per incloure altres sectors i productes, sobretot aquells coberts per l'ETS, que veuran com es redueixen els seus drets gratuïts, però de moment no gaudeixen de la protecció del CBAM.

Tot i que Draghi no ho esmenta, l'Informe Letta sí que inclou la reclamació de PIMEC d'impulsar les xarxes europees d'aigua i de ferrocarril com a pilars d'una Europa més sostenible, competitiva i integrada, així com una revisió de la normativa marc de l'aigua. Tanmateix, PIMEC lamenta que cap dels dos informes plantegi mesures concretes que millorin la capacitat de resiliència enfront de desastres ambientals, que seran més freqüents amb el canvi climàtic.

COMERÇ EXTERIOR

Tant Draghi com Letta coincideixen en la diagnosi d'un sistema comercial convuls, marcat per la paràlisi de l'Organització Mundial del Comerç (OMC), les influències de la geopolítica mundial i l'auge del proteccionisme. Ambdós informes reclamen prioritzar la "sobirania econòmica" europea amb mesures defensives, si s'escau, i suport econòmic per a alguns sectors que encara puguin competir amb rivals econòmics. Letta proposa fins i tot establir un Consell de Seguretat Econòmica en el si del Consell Europeu.

Draghi aposta pels acords bilaterals com una de les bases de la política comercial europea, però també considera que no convé gravar les importacions de certs productes en què Europa ha perdut ja el lideratge i difícilment el recuperarà. En canvi, Draghi no veu amb bons ulls les aliances d'alguns estats membres amb inversors xinesos. Finalment, Letta proposa crear un mercat únic transatlàntic amb els EUA per a poder competir amb els "gegants" asiàtics.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC comparteix la visió estratègica de Draghi i Letta en matèria de comerç exterior i la necessària millora de la sobirania econòmica europea. També estem d'acord amb la idea d'un gran mercat transatlàntic, una proposta que PIMEC ha impulsat des del fracàs del Tractat Transatlàntic TTIP uns anys enrere. Això, però no exclou que PIMEC cregui en un món multipolar, on siguin possibles les aliances puntuals amb noves potències com Xina i Índia.

Les pimes catalanes i europees es poden beneficiar per exemple de les inversions xineses i es podrien integrar en la seva cadena de valor en àmbits com el vehicle elèctric. Alhora, manca més concreció per part de Letta i Draghi pel que fa als acords comercials, ja que encara està pendent tancar els acords amb Mèxic i Mercosur o impulsar els acords amb l'Índia i els països africans.

REGULACIÓ I ADMINISTRACIÓ

Els obstacles de caire regulador i administratiu són un dels temes més tractats tant per Letta com per Draghi. El 55% de les empreses europees consideren que els permisos o tràmits administratius són el seu principal problema, segons Draghi. La fragmentació de règims jurídics arreu de la Unió és precisament el que impulsa Letta a plantejar la seva proposta més polèmica, la 28a Jurisdicció, a la qual es podrien acollir les empreses amb activitats en diversos estats membres.

Letta també aposta perquè la UE usi reglaments en lloc de directives, ja que aquestes fomenten la divergència entre estats i regions, i que alhora s'apliqui un mètode uniforme i dinàmic d'avaluació de l'impacte normatiu (Dynamic Impact Assessment), que tingui en compte les esmenes presentades pel Parlament Europeu a les diferents propostes legislatives. Per últim, Letta reclama que es facin els tràmits administratius un sol cop davant

una sola instància (*once-only submission*) i sempre de manera telemàtica (*digital by default*).

Per la seva part, Draghi reclama que tota proposta de regulació estigui sotmesa a un "**test de competitivitat**", per a determinar el seu impacte sobre la capacitat europea de competir amb altres territoris. També demana ampliar els supòsits de silenci administratiu, retallar els terminis d'aprovació administrativa, lluitar contra la **sobre-regulació més enllà de les directives (Gold Plating)** i millorar l'objectiu de reducció de les obligacions d'informació de les empreses a les administracions, del 25% establert per la Comissió Europea fins al 50%.

La importància de reduir la burocràcia en aquesta nova legislatura europea s'hauria de garantir, segons Draghi, amb el nomenament d'un **vicepresident per a simplificació administrativa** dins la Comissió Europea, que coordini amb la resta de comissaris tots els esforços de simplificació administrativa i reducció de la burocràcia.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC celebra la preocupació de Draghi i Letta per la simplificació administrativa i la reducció de les càrregues de compliment sobre les empreses. Coincidim amb principis bàsics com fer un sol tràmit i prioritzar la presentació digital. Malgrat tot, no trobem mesures encara prou concretes.

Algunes de les propostes de PIMEC en aquest àmbit són, per exemple, una regulació europea sobre el silenci administratiu, delimitar el marge de regulació dels estats i regions més enllà de les directives per tal d'evitar el fenomen del Gold-Plating, estendre la declaració responsable a més sectors per mitjà d'un reglament, o bé identificar i sancionar des de la Comissió Europea la sobre-regulació a nivell estatal o regional a l'hora de trans-

posar les directives (Gold Plating), de la mateixa manera que es persegueix la manca de transposició.

Per a PIMEC, la lluita **contra el Gold-Plating hauria d'esdevenir una prioritat** de la UE els propers anys, atès que Catalunya és una de les regions europees més afectades per aquest fenomen, que frena la competitivitat empresarial i distorsiona el mercat interior europeu.

Finalment, també celebrem la proposta de Draghi de nomenar un vicepresident per a la simplificació administrativa dins la Comissió Europea, que ja s'ha aplicat amb el nomenament del comissari Maroš Šefčovič, que el Parlament Europeu haurà de ratificar.

GOVERNANÇA

El darrer àmbit d'anàlisi de l'Informe Draghi és el de la governança de les pròpies institucions europees i el seu funcionament. Conscient dels grans reptes que la UE té per davant, Draghi considera que cal reformar el procés de presa de decisions. En concret, planteja que s'ampliï la **regla de la majoria qualificada** a les votacions del Consell de la UE, enfront de la unanimitat que encara pesa sobre un elevat nombre de qüestions.

Draghi aposta perquè la UE se centri en certs àmbits prioritaris de la seva competència exclusiva, i que alhora millori la coordinació i harmonització de les polítiques nacionals, tot evitant fenòmens com el Gold Plating, abans esmentat, una preocupació també de l'Informe Letta.

En general, Draghi també demana una menor activitat legislativa per part de la UE. Com a exemple, del 2019 al 2024, la UE va aprovar un total de 13.000 actes legals, enfront dels 5.500 per part dels EUA a nivell federal. Draghi considera que millorar la governança de la UE passa per la simplificació de la legislació i la reducció de les traves procedents de la normativa.

A més, proposa que el compromís de la Comissió Europea de reduir en un 25% les obligacions d'informació i documentació de les empreses cap a les administracions augmenti fins al 50% i sigui proporcional per a les pimes.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC comparteix les propostes de Draghi i Letta pel que fa a la governança de la UE i considera que caldrà afrontar tan aviat com sigui possible una reforma dels Tractats i del funcionament de les institucions, per tal de poder dur a terme amb garanties la propera ampliació de la Unió. Convinirà també repassar les propostes en el marc de la Conferència per al Futur d'Europa.

PIMEC celebra també que s'incloguin la simplificació legislativa i la reducció de les càrregues com un dels pilars per a la millora de la governança europea. A més, estem d'acord a ampliar la rebaixa de les obligacions d'informació i documentació de les empreses del 25% actual al 50%, com proposa Draghi.

PIMES

Cap dels dos informes conté un capítol especial sobre pimes, tot i que representen el 70% de l'ocupació i el 60% del PIB europeu. Només l'Informe Letta hi dedica un apartat de tres planes dins el seu quart capítol.

Letta fa un esment especial de les pimes com a destinatàries d'un futur nou reglament europeu sobre compra pública, que hauria de consolidar el mercat interior, afavorir la competitivitat europea i promoure l'accés de pimes i start-ups a la contractació pública. Així s'evitaria que el preu sigui el principal criteri d'adjudicació de contractes.

El mateix Letta també considera que les pimes poden ser les grans beneficiàries de la seva proposta sobre la 28a Jurisdicció, ja que estalviarien costos de llicència, establiment i operació als diversos mercats i jurisdiccions d'arreu de la UE. L'informe demana que les pimes rebin una atenció especial a l'hora d'integrar els mercats de capitals europeus, per tal de millorar-ne el finançament.

El punt polèmic de l'Informe Letta radica a suggerir una eventual modificació dels llindars de la definició de pime, segons la Recomanació 2003/361 de la Comissió Europea. Apujar els llindars, segons Letta, estimularia el creixement empresarial i facilitaria un millor tractament de les empreses mitjanes (Mid Caps).

Per la seva banda, Draghi considera les pimes només en algunes mesures i propostes. Suggereix, per exemple, que siguin incloses de manera simplificada en la regulació sobre Taxonomia per a les Finances Sostenibles, per tal que es puguin beneficiar d'aquests nous fons emergents. També demana que s'hi presti una especial atenció en futurs contractes de defensa i millora de les competències del personal. Igualment reclama una revisió del "test pime", integrat en el "test de competitivitat" que Draghi proposa per a tota nova proposta de legislació europea.

VALORACIÓ DE PIMEC

PIMEC observa una major sensibilitat envers les pimes a l'Informe Letta, el qual proposa l'accés preferencial d'aquestes a la compra pública mitjançant un nou reglament europeu sobre la matèria.

El propi Enrico Letta presentà les seves conclusions en dues ocasions a Brussel·les a la patronal europea de pimes **SME United**, de la qual forma part PIMEC. En el cas de l'Informe Draghi, encara no s'ha plantejat cap presentació als representants de les pimes europees en el moment de redactar aquest document.

Malgrat tot, SME United no es mostrà d'acord amb una modificació de la definició de pime i dels seus llindars de referència, tal com manifestà en el seu posicionament i nota de premsa de l'abril del 2024⁴. En aquest document també es troba a faltar la prioritat d'ajustar la regulació a les necessitats de les pimes (principi "Think Small First").

En qualsevol cas, cap dels dos informes esmenta la necessitat de completar el tràmit del **Reglament Europeu contra la Morositat**, una mesura essencial tant per a promoure una major harmonització del mercat interior com per a millorar la competitivitat de les empreses europees, les quals pateixen terminis de cobrament més llargs que les seves homòlogues americanes i asiàtiques, com posen en relleu diversos informes⁵.

⁴. <https://www.smeunited.eu/news/smeunited-insists-think-small-first-and-build-on-letta-report-to-act>

⁵. <https://www.intrum.com/publications/european-payment-report/european-payment-report-2024/>

EPÍLEG

Tot i les mancances que PIMEC i SME United han pogut identificar en els informes Letta i Draghi –sobretot en relació amb una insuficient atenció a les pimes–, la gran majoria de les seves propostes són essencials per assegurar un futur millor per a Europa, en què el nostre continent guanyi competitivitat i, així, també capacitat de créixer i crear riquesa.

Ara pertoca a les institucions sorgides de les darreres eleccions europees posar en pràctica aquestes propostes de la manera més ràpida i àgil possible. PIMEC i SME United seguiran de prop les mesures aplicades per a garantir que estan en línia amb Letta, Draghi i les necessitats de les pimes europees.

Barcelona/Brussel·les, octubre del 2024

Europa@pimec.org